ध्रुवाय कूटस्थाय नंदिने आनंदमयाय होत्रे कर्तृरूपाय विज्ञानमयाय गोप्त्रे कर्मफलंप्रदानंद्वाराक्षित्रे विश्वसृजे दक्षादिरूपाय अग्नये गार्हपत्यादिरूपाय षष्ठ्यर्थे चतुर्थ्यः महाभाग्यं ऐश्वर्यं मुं
डिने वस्तुतो निश्चूडाय कपर्दिने उपाधितश्चूडावते अयंभावः तदा द्रष्टुः स्वरूपेऽवस्थानं वृत्तिसारूप्यमितिरत्रेति योगसूत्राभ्यां यदा सर्वासां चित्तवृत्तीनामभावस्तदा चितिर्निश्चूडे वस्वरूपमा
त्रेणावतिष्ठते यदा तु तत्तद्वृत्तिसारूप्यं भजते तदा चूडावती विशेषविज्ञानरूपा भवतीति तदिदमुक्तं मुंडिने थ कपर्दिने इति ॥२१॥२२॥ भवनं हार्दाकाशाख्यं शंभुराकाशमध्य इति श्रुतेः
आदित्याः इंद्रियाख्या देवाः निधनमादिवेति पाठे लयमुदयं चेत्यर्थः ॥२३॥ व्रतेशाय व्रतपूर्वकाणां यज्ञादीनां फलप्रदात्रे ॥२४॥ धीमतः धिया ब्रह्मविद्यया मतो ज्ञातः ॥२५॥ गीतासु तमेव चा

ध्रुवाय नंदिने होत्रे गोप्त्रे विश्वसृजेऽग्नये ॥ महाभाग्यं विभो ब्रूहि मुंडिनेथ कपर्दिने ॥२१॥ वासुदेव उवाच न गतिः कर्मणां शक्या वेत्तुमीशस्य तत्त्वतः ॥
हिरण्यगर्भप्रमुखा देवाः सेंद्रा महर्षयः ॥२२॥ न विदुर्यस्य भवनमादित्याः सूक्ष्मदर्शिनः ॥ स कथं नरमात्रेण शक्यो ज्ञातुं सतां गतिः ॥२३॥ तस्याहमसु
रघ्नस्य कांश्चिद्भगवतो गुणान् ॥ भवतां कीर्तयिष्यामि व्रतेशाय यथातथं ॥२४॥ वैशंपायन उवाच एवमुक्त्वा तु भगवान् गुणांस्तस्य महात्मनः ॥
उपस्पृश्य शुचिर्भूत्वा कथयामास धीमतः ॥२५॥ वासुदेव उवाच शुश्रूषध्वं ब्राह्मणेंद्रास्त्वं च तात युधिष्ठिर ॥ त्वं चापगेय नामानि शृणुष्वे
ह कपर्दिने ॥२६॥ यदवाप्तं च मे पूर्वं सांबहेतोः सुदुष्करं ॥ यथावद्भगवान् दृष्टो मया पूर्वं समाधिना ॥२७॥ शंबरे निहते पूर्वं रौक्मिणेयेन धीमता
अतीते द्वादशे वर्षे जांबवत्यब्रवीद्धि मां ॥२८॥ प्रद्युम्नचारुदेष्णादीन् रुक्मिण्या वीक्ष्य पुत्रकान् ॥ पुत्रार्थिनीमामुपेत्य वाक्यमाह युधिष्ठिर ॥
शूरं बलवतां श्रेष्ठं कांतरूपमकल्मषं ॥ आत्मतुल्यं मम सुतं प्रयच्छाच्युत माचिरं ॥३०॥ न हि ते प्राप्यमस्तीह त्रिषु लोकेषु किंचन ॥ लोकान्सृजेस्त्व
मपरानिच्छन्यदुकुलोद्वह ॥३१॥ त्वया द्वादश वर्षाणि व्रती भूते न शुष्यता ॥ आराध्य पशुभर्तारं रुक्मिण्यां जनिताः सुताः ॥३२॥ चारुदेष्णः सु
चारुश्च चारुवेशो यशोधरः ॥ चारुश्रवाश्चारुयशाः प्रद्युम्नः शंभुरेव च ॥३३॥

द्यं पुरुषं प्रपद्येत मेव शरणं गच्छेति प्रोक्ताय कपर्दिने सगुणायैव निर्गुणस्य तु गौणानां नाम्नामभावादित्यर्थः ॥२६॥ यद्दर्शनं सुदुष्करं दुर्लभं समाधिना योगेन ॥२७॥२८॥२९॥३०॥
३१॥ आराध्येति आराध्यस्य माहात्म्यं वासुदेव उवाच शुश्रूषध्वमित्यादिना ननु मन्मना भव मामेव शरणं व्रजेति स्वस्यैवोपेयत्वं वदतः कथमन्य आराध्यः स्यादिति चेन्न मामेव विजानीहीति
वत् शास्त्रदृष्ट्या परमात्मनोप्यस्मदर्थत्वोपपत्तेर्मामुपास्वेति वदत इंद्रस्येव देवस्योपेयत्वाभावात् उपाधिनिष्कृष्टस्योपेयत्वं त्वस्मदादिसाधारणं न वासुदेवस्योत्कर्षमर्हतीति शैवाः वस्तु
तस्तु यत्सर्वोपाधिशून्यं ब्रह्म अस्मदाद्यंतरतरं तदेव मुख्यमस्मच्छब्दालंबनं वासुदेवशब्दितं मायया मानुषवद्भूत्वा स्वप्राप्त्युपायभूतमुपास्यरूपमात्मनः स्वशास्त्रतत्त्वं स्वयमेव लोकानुग्रहार्थमु
पदिशतीति न तयोर्भेदगंधोपीति ॥३२॥३३॥

Digitized by Google